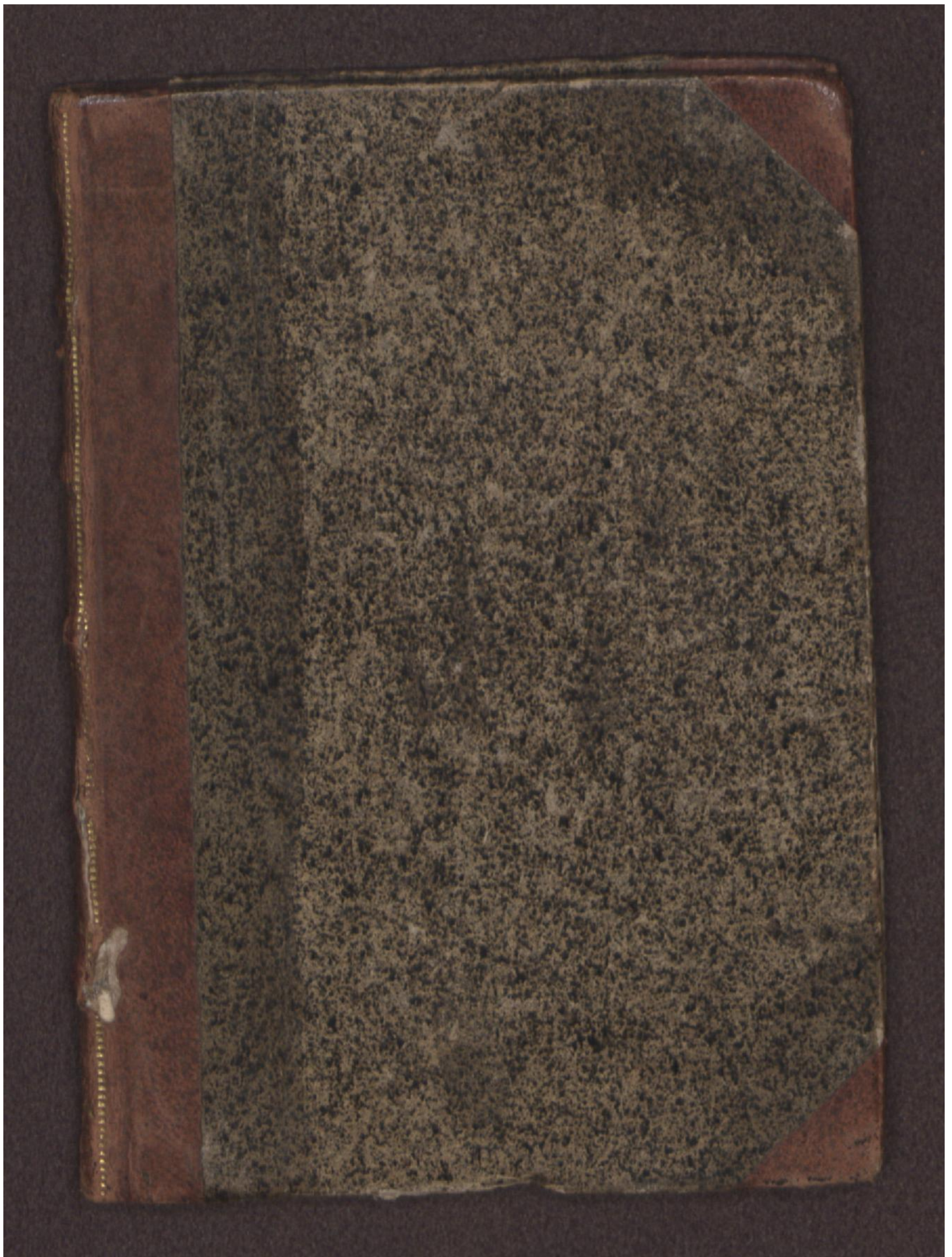
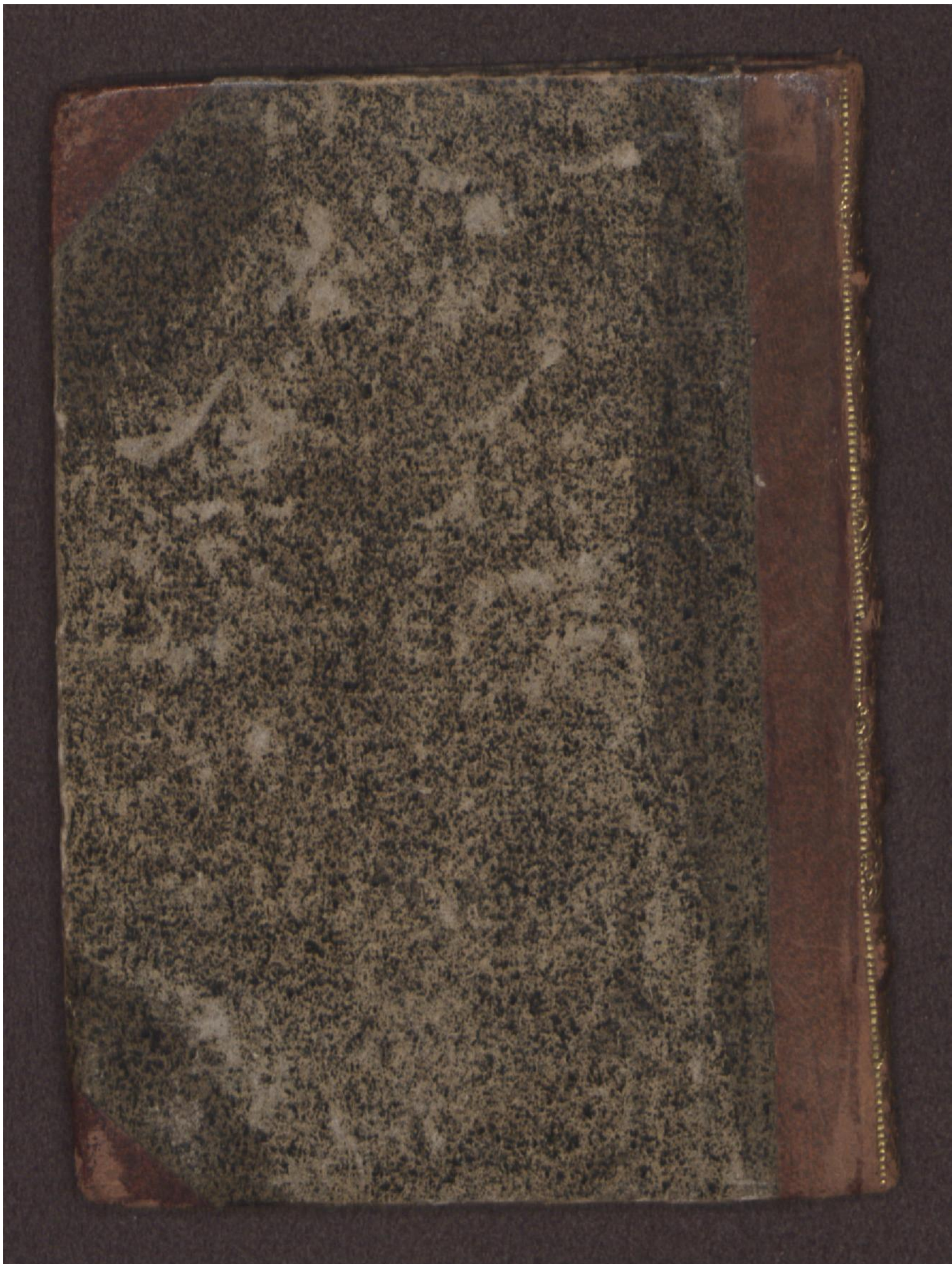
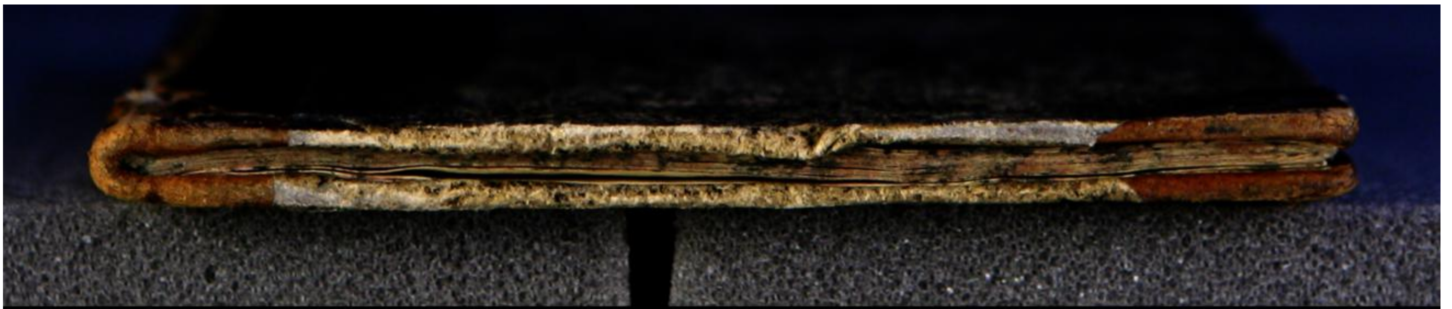
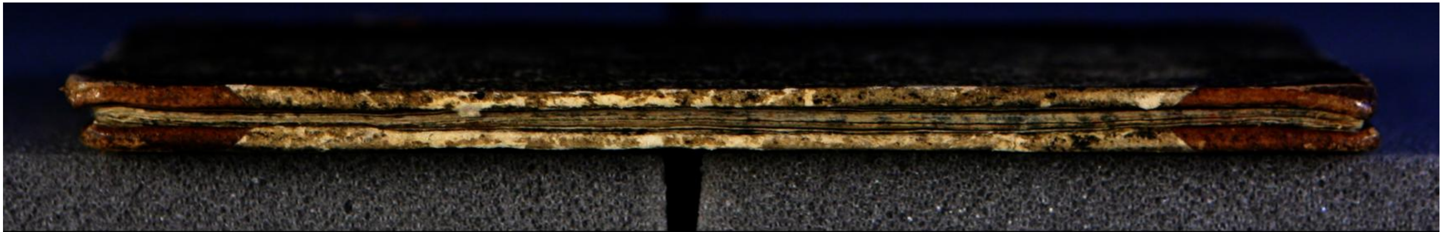

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Secr. von Bergen
1745.

Een Sermon/om Troē oc hendis krafft/ ved huil ken Gudt rætferdig giøre alle menniske for seg/ oc tager dem i sin hellige gunst oc nade

¶ Christiernus Scroch Anno domini M.D.XXXVij

Ligeruiis som Abraham haffuer troet Gud oc det er hannem regnet till retferdighed / Saa bekiende i iaa ath de som ære aff troen de ære Abrahams sønner / Men scrifften haffuer det til forn seed at Gud skulde retferdig giøre Hedninge ved troen / Thi forkiynder hun Abraham Vdi din sæd skulle alle hedninge benedides / Saa skulle nu de som ære aff Troen benedides met den trofaste Abraham.

Før end ieg forclare dette epistel / da er det off behoff ath vide / oc grundelige offueruele den trete oc tuedtactighed som nu vdi vor tiid i Christenhedom opkommen er / ath hun vendes icke alenæste ved nogne vduortes stick eller ceremonier / som maange mene / Men ved det allerhøgeste stycke som vor siæls velferd paa henger / som er vor retferdiggiørelse for Gud ved troen / huor der om er Vdi huilcket stycke de Galather vaare ilde forførde / aff falske lærere / oc forledde i den vrange mening ath de trode dem ath forhuerffue synd; forlæ

delse

delſe / Gudz naade oc venſkaff ved lowſens gier⸗
ninger ſõ de beuarede oc fuldkomme/ Som vare
omſkerelſe madoffer ath ſkillighed paa mad klæ⸗
der dage oc andre ſaadanne budordz beuarelſer
Ved huilcke de meente dem ath kunde indkomme
i Gudz yndeſt / oc vore frumme oc retferdige for
hannem/ Oc i den ſamme falſke mening vaare
meſten alle Jødeſke folck indførd /baade den tiid
troen oc Euangelium begyntes obenbarlige ath
forkyndes ved de hellige Apoſtle/oc tilforn vdi
Propheternes tider/ Da mente de ath giøre dem
ſelffue retferdige oc ſalige met deres gode giernin⸗
ger ſõ de giore effter Lowen/oc i de maade emod
førde de dem hoffmodelige apoſtlenes lerdom/ ſõ
vdrobtes ebland hedninge om Chriſti hellige tro
oc nade/ath Gud vilde forlade ſynden forgeffues
friuillelige for Chriſti tro ſkyld alene/vden all
foregaangd verdſkyld eller gierninger/ oc ãname
ſyndige hedninge til ſine børn / ſaa mange ſom
vilde tro oc lade dem døbe/ Huilcket iſraels folck
ſtorlige fortrød ath hedninge ſkulde ſaa tilſtædes
ath haffue lige indgang mett dem vdi Euangelio
forgeffs oc vfortient i alle maade / Oc tages lige
met dem i den mectige Velbyrdighed oc hiemmel
ſke riigdom ſom Euangelion tilſiger oc tilbyu⸗
der alle ſynders tilgiffuelſe retferdighed. oc det
euige liiff Frid for Chriſti tro ſkyld/Huilcke det⸗
te wercklige Jødſke folck ingen lunde fordrage ku
de/ Men gaffue dem der emod met ord oc giern⸗
ninger / lowſens retferdighed met ath indføre

 eblandt

eblandt de Christne som komne vaare aff hedenske dõmet/ Oc vilde aldelis ath det skulde være fornøden ath holde Moisi low oc skick / lige met Euangelio saa fremt som nogne salige vilde vere/ oc der met forførde de maange land oc stæder /oc de Galather besynderlige/ som mand maaclarlige forfare vdi dette gandske epistel som apostelen scriffuer til dem oc flitelige legger vind paa at driffue samme falske lerdom til rygge /lige som hand oc gior til de romerske Huor hand sterckelige driffuer sin lerdom emod lowsens retferdighz oc falsk gierningens hellighed/som er intet andet for Gud end falsk semulatz oc øgneskuggelig skrømteri aff meniskelig troløse fortagelse oc naadeløse wuillighed /som gielder intet for Gud huilcket S Pouel her deylige forclarer/bode met scrifft oc exempel i dese fore sagde ord/i saa maade.

Ligeruis som Abraham haffuer troet Gud /oc det er hannem regnet till retferdighed/

Til desse ordz forstand /hører den historia genesis sõ paulus haffuer her til sin beuisning fremkallet/ huilcken alt sammen her ath fremtage vorder for laangt/ di vil ieg icke vden noget røre der aff /ath wij des bedre mune forstaa texten/ Der fore læse
Gen. 11 wij vdi samme Moisi bog/att Abraham vor vdi dette augudisk rige /caldea/ huilcket rige vnder-
giffuets

giffuet vaar atſkillig augudz dyrckelſe met maãge
hedenſke ſkick oc ceremonier /oc ſerdelis tilbade de
denne elementæ ild /oc holde hende for deres yp⸗
perſte Gud / oc i den ſamme blindhed oc vild⸗
farelſe vor Abraham opfød / oc leffde vdi met
ſin fader / Thare / oc met ſine brødre Nachor Joſ. 24
oc Aram / ſom beuiſes clarlige maange ſtæder i Jud. 5
ſcrifften / Saa lenge Gud aff ſin euige forſkick oc Act. 7
vduellelſe kallet hannem der vdaff der hand vor
fē oc halffierde ſinde tiuffue Aar / Oc bad hannē
vdgaa aff ſit fæderne land oc faders hwſſ / oc
till det landſkaff / ſom hand vilde viſe hannem
oc Gud loffuede det ath hand wilde benedide oc
ſtoer giøre hannem oc maanigfoldig giøre hanſſ
naffn / Gen. 12

Huilcket hand oc giorde / reigſede ſtrax der
fra / oc wandrede ind vdi det landſkaff Canaan /
met ſin huſtru Sara / oc met ſin broderſſøn Lot /
oc wor der / Der effther noghen tiid obenbarede
Gud ſig for hannem oc ved ith ſkin talede till
hannem oc ſagde / Abraham du ſkalt icke rædes /
ieg er din beſkermere / och ieg er din løn ſom er
megen oc ſtoer / Oc der Abraham ſwarede Gud
oc bekumrede ſig ath hans hwſes bufalings ſøn /
Eleezer damaſcus / ſkulde worde hans arffuing /
thi hand haffde ingen barn / Da ſagde Gud till
hannem / Neÿ Abraham / hand ſkall icke wore
din arffning / Men dē ſō ſkal fødes aff dig / hannē
ſkalt du haffue till arffning / Oc Gud ledde han⸗

nem vd aff huset/ oc sagde til hannem/ See op
til hiemmelen oc tæll stiernerne om du kant/ oc
Gud sagde till hannem/ saa skal din sæd och aff-
Gen. 15 komme vore/ oc Abraham trode Gud/ oc det er
hannem regnet til retferdighed/ Desse ere ordene
som Apostelen her indfører i sit epistel til sin be-
uisning om Abrahams retferdig giørelse/ oc første
indkommelse til Gudz indest oc naade

Om troens vnderlige krafft.

Her see wÿ troens vnderlige krafft huor
høyelig hun offuergaar vort menniskelig skiel oc
fornømst/ Oc enfoldelig befatter Gudz foriettelser
grundendes seg der paa alene/ Saa som wÿ
her mue formercke aff denne eræfader Abraham
som stadelige trode oc samtÿckede Gudzord/ dog
de sÿntes vmuelige ath kunde nogen tiid fuldkō-
mes/ Ath hand oc hans hustru skulde awle børn
paa deris ÿderste alderdom/ Helst fordi hand vor
da fuld nær hundrede aar gammel/ och hans
hustru Sara vor oc wfructsommelig aff swar
alderdom/ oc wbequem ath vndfaa oc føde da
Rom. 4 børn naturlige/ som Paulus beuiis klarlige til
de Romerske/ Dog trode hand den altmectigste
Gud oc tuilede intet paa hans foriettelsse/ men
bleff sterck i troen/ oc gaff Gud den eræ och
hand viste det paa det alleruisseste/ Ath huad
Gud loffuede det kand hand oc saa giøre/ Der
fore er det oc saa regnet hannem til retferdighed
Thi hand gaff Gud det som hannem tilhørde/
som er sandhed/ Godhed/ altmectighed Etcet.

Oc menni

Oc menniſken det ſom hannem tilhør/ blindhed
wanwittighed/ wanmectighed/ Etcet. ỹ deth
hād aldelis affſagde/oc dødede ſin egen fornemmelſe
ſkiel/ wiſhed. naturlige tancker/ forſtaand. och
alle menniſklige kraffter. paa det Gudz ord motte
faa indgaang/ rum/ oc ſted/ i hans hierte/Och
ſom Paulus ſiger/ Qui contra ſpem in ſpem cre-
didit/ det er/ hand trode paa ith hob/ oo der vor
intet hob/ ath hand ſkulde vore maange hedning
ers fader/effter ſom Gud loffuede hannem/ Thi
paa ſin oc ſin huſtrues wegne vor icke hob eller
formoding till ith eneſte barn/ End ſige til ſaa
maange ſom ſtierner ere paa hiemmelen Etcet
Dog forſterckede hand ſeg i troen emod ald mē-
niſckelig begriff oc forſindelſſe/ Oc tuilede intet
ath det ſckulde iaa met tiden wiſſelige fuldkom-
mes ſō Gud ſagde/ icke anſeendis huor vnderlige
det wor ſom Gud tilſagde/ Men huor mectig
oc ſand hand vor ſom iætte/ath hand vel kunde
fuldbyurde ſine Guddommelige ord. i ſin ſand-
hed/ oc giffue hannem børn ved een offuernat-
turlig krafft/ effter ſin Guddommelig willie oc
welbehaffuelighed/ Som denne hellige doctor
Ambroſius dei lige beuiis offuer deſſe ſamme ord
til de Romerſke oc ſiger/ Abraham hand trode
det ſom for verden wmueligt ſyntes/thi det hēder Rom. 4
icke vdi naturen ath gamele meniſke føde børn/
oc formeres til ſaa ſtaar een haab ath de ey telies
kunde Der forſer troen een dyrebor ting thi hun
troer emod det ſom er/ oc emod det ſøm hun ſeer

ath ſaa

ath saa skal vore/ och hun husualer seg ved det hob ath Gud er til som ietter/ Om huilken det er tilbørligt mere ath besinde/ end det som men-niskelig dødelighed befatte kand Hec ille

Vdi samme maade skulle wij Christne men-niske haffue oss i alle de hellige forietielser/ som Christus tilsiger oss i det naaderige euangelio/ Ehuor hand ietter oss synddernes forladelse naade liff oc salighed. ath de skulle vesselige tilkomme ehuad der synes anderledis ath vederfares/ Som vnderstundum vel kand hende oc tilfalle genuor-dige ting som synes lige som de skulde være gudz vredis tegen/oc lige som Gud hade andet i sindet end som hand foriet haffuer/ Saa som det gick met denne troverdige paritarche Abraham/effter ath Gud haffde loffuet hannem hielp oc bistand/ Oc ieth hannem det ganske land Canon til eidom ath erffue/ Dog motte hand dessemelom lide hun-ger/dyr tiid/oc vandre som een pelegrim vdi sā-me foriette land/ oc motte boo vdi tabernackel oc
Hebre 11 armme hwse met sine børn/ Dog forholt hand seg stadelige ved Gudz foriettelsse/oc bide effte en andē stad oc land hues bøggemester er Gud selff/
Exo 14 Huilcket oc saa vederfordz Moisi/Josue/ Job oc
Josue 7 andre hellige Gudz vdualde/ath Gud loed dem
Job 2 een tiid laang omgiffues met alskens iammer oc modgaang paa alle sider/ lige som Gud hade villet plat vndfallet oc forladet dem vdi sin Vrede

Der fore

dog hand kom dennom siden til hielp oc trøst ÿ alle deres veÿe.

Der for skulle vÿ icke acthe vduortes apparentz eller veierfarÿng/ Men alle tide til henge Guds ordt oc løfte ÿ hor det gaar/ Thÿ effter som Apostelen beskriffuer oss troen til de Hebreer/ da er hun en viss tilfluct til det som vÿ haabe/ Oc skicker seg effter det som icke sÿunes/ Det er/ troen er en substantz oc en sterck fast grūd Alle vsiwnlige tings som oppeholdes i vor hw/ oc bliffue bestandelige/ Vden huilcken ald andelig bygnyng neidfalder/ Och alle wsiwnlige himmelske ting som Guds ord forwisse oss de bortfalde alle sammen/ naar deres fundamente troen vndrøckes/ Fordi hun er den eniste bewisning som vesgiør oss de ting i vort hierte oc how/ sō wore øgne aldrig søe Oc wort skiel oc forstand aldrig befatte kand/ At de mørckelig be skoes i hwen langt borthe/ Oc forwentes dog wisselig vdē ald twiffuel at skulle tilkōme/ Di det sō en seer oc forstaar/ det heder icke tro/ men det kalles helder (agnitio) det er/ en kiendelse/ som hand veed met siwn oc wis forfaring/ Men troen efterfølger enfoldelig guds ord vden ald naturlig vitskab oc forsindelse/ Och hun lader Guds mact wære sin bewisning/ oc lader Guds sandhed wære sit skiel/ saa som wij here see om denne ærefader Abraham/ huor enfoldelig hand loed Hebre. xi

B seg lede

seg lede aff Guds ord/ och grundet sin tro paa Guds mact och sandhed alle tide/ i huad hannō veierfaredes oss Christne til efftersellelig exempel vdi alle vore weye/ at giøre lige saa/ Huilcket bliffuer oss regnet til retferdeghed hoss Gud/ lige som det bleff hannū tilregnit

Saa bekiende i iaa at de som eræ aff troen de eræ Abrahams sønner/ Men screfften haffuer det tilforne seet ath Gud skulde redferdig giøre hedninge ved troen.

Effter wij haffue nw hørdt huorlunde Abraham er retferdig giord ved troen/ som hand haffde til Guds ord/ oc forietteIse/ Nw bewiss Apostelen framdeles huarfor hand framsætther Abrahams exempel for de galater/ At de skulde der aff lære at efftersølge Abrahams tro oc see til hende/ oc icke til lowsens gierninger ath berage den retferdighed met som gielder for Gud Thi siger hand/ aff disse forsagde ord som nw eræ framdragne aff screfften Genne. 15 mwe i Galater forstaa/ At de mennisker som eræ aff troen/ det er/ de som efftersølge Abrahams tro/ oc eræ hannō lighiertige i troen til Guds forættelse

iettelse at beia och samtÿcke/ Di eræ Abra-
hams ræthe sønner/ i huad folck de haffue deris
vprynd vdaff/ helder de eræ Jødske eller He-
denske/ Helst fordi at denne fødzel som her tales
om/ er icke legomlig/ men andelig/ aff den him-
melske sædh Guds ord/oc den helligaands kraft/
som tiltages oc vndfanges ved troen/ Oc icke
ved omskerelse/ eller met nogne andre lowsens
Ceremonier/ oc gierninger

Her haffue wÿ at mercke den atskillighed
som scrifften giffuer tilkiende om byrd oc søn-
skab/ at hun taler om twende hande Abrahams
sønner/ Eth slags som eræ hans naturlige søn-
ner oc awkomme aff hans legom och blod/ saa
som Jsmael vor herkommen/ oc vtalige aff Js-
rael/ som vdspredes slect fraa slect mangfolde-
lig/ saa som de falske lærere waare her kommen
aff/ som forførde de Galater met falsk giernin-
gers lerdom/ Oc hoffmodit dẽnom aff lowsens
gierningers/ oc omskerelses hellighed oc velbyr-
lighed oc de waare dog vantro y mod the hellige
euangelij forjettelser oc stode det haardelig ÿ mod
Dog berømmid de dennom at være Abrahams
fri børn baade der Christus predicket selffuer ÿ
verden oc siden ÿ Apostlenes tÿde der de vdrob-
te Euangelium/ som mand maa see Johan. 8
huor Jøderne sagde til wor Herre/ Wy eræ

Abrahams sæd/ oc wij haffue icke tient nogen noger tiidt/ Abraham er wor fader etc/ Saa danne sønner som saa eræ komne aff Abrahams blod och bywrd kaller screfften filios naturæ/ Naturens børn/ Men den anden bywrd och frentskab som screfften giffuer til kiende er andelig/ aff den himmelske sæd Guds hellige ord/ oc naade ved troen/ saa som Jsaac vor andelig fød mz/ oc vor sin fader lighiertig oc følactig i troens foodspord til Guds forietrelse At samticke alle tiide/ som eth ræth egte arffuebarn til Guds forjettelser/ saa som oc Jacob/ Joseph/ oc de andre vowolde Patriarcher oc Propheter/ vaare Abrahams tronerdige sønner andelig/ lige i tro oc lydelse i mod Guds hellige ord oc løffte/ Huilcke sønner kalles i screfftē filij promissionis det er forietrelsens sønner Gal 4 Di saa mange som de eræ de skulle acktes for hans ræthe erffue sønner til benedidelsen/ oc icke de andre som eræ komne aff hannom legomlig/ Oc eræ hannom vonlige vdi troen oc lydelse til Guds ord och for-
Rom. 9 jettelser/ Saa so Paulus forklarer til de romerske huor hand siger/ Icke eræ de alle sønner som eræ Abrahams awkomme/ Men vdi Jsaac skal kalles teg sæd/ det er/ The eræ icke sønner alle som eræ legōmens sønner/ Men de som eræ forjettelsens sønner the skulle tilregnes for sæden etc/ Oc det ha faer screfften forsagd for mange hwndrede

prede aar/ at Gud skulde retferdiggiøre (icke allene eth slags folck i werden/ som vor Israels folck) Men mange vtalige hedninge ved troen/ Dog de haffde huercken omskerelse eller lowen oc hendes gierninger/ dog skulde de anammes til samme naade aff Guds friwillige giendst och gode villie/ som Gud teckedes meskundelig den nom at bewyse i alle maade/ saa som nw her effter bewises

Thi forkiønder hun Abraham vdi din sæd skulle alle hednige benedides.

Nw befester Apostelen sin lerdom met en fast bewisning aff screfften Genn. 22 Huor der staar tilsagd Abraham vdi din sæd skulle alle hedninge benedides/ det er/ vdi Christo skulle alle hedninge løses/ fraa synd/ oc død/ oc helffuede/ Oc de skulle faa benedidelsse/ det er/ naade lyff/ oc salighed/ Och thet skal skee icke ved lowsens gerninger/ men ved troen til Guds ord oc forjettelser/ som Abraham troede oc gaff mact vdi sit hierte alle tide

Thet samme bewiser oc Esaias Prophetæ i sit 49 ca. der som hand siger om Christo den benedidede sæd Abrahæ/ Thz er meg lidet/ at

du skalt wære min tiener/ til at oprethe meg Jacobs slect/ Jeg gaff teg til hedningers lywss/ at dw skalt være myn salighed yndtil Jorderiiges ende/ Ther see wij klarlig huor arme hednige skulde tilstædes/ at faa indgāg lyge mz Jsraels folck til retferdighz ved troen/ dog de vore v omskorne oc vaare icke vnder lowen/ lige
Job 1 som wij læsse om desse fromme Guds vdwolde
4 Reg. 5 mend/ som wore Job/ Naaman Syrus/Achior/ oc saadanne flere/som vaare fromme oc hellige for Gud/ for troens skyld/ dog de leffde icke vnder Moisi low oc Ceremonier/ Men de finge naade oc benedidelsse ved den tro som de haffde til den benedidede tilkōmende Abrahams sæd/ som er Christus Jesus/ ved huilcke alle slecter/ folck/ oc nationer haffue værit/ eræ/ oc skulle worde benedidede ved troen/ saa mange som benedidelser noger tiidt tilkōmen er/ Di besluter hand nw endelig oc summelig sin lerdom om troen oc hendis retferdighed/ oc siger

Saa skulle nw de som eræ aff troen benedides met den trofaste Abraham.

Her aff er det nw bewist met exempel och mz klar bewisning aff screfften/ at alle mennisker som eræ aff troen/ det er/ som tro oc giffue de

helige

hellige Euangeliske forietteelser mact i deris hier-
ter/de skulle benedides mz den trofaste Abraham
Det er/de skulle forlessis fraa alt ont/oc faa naa-
de oc salighed aff Gud ligervuiss som hand fick/
Di att saadant er icke schriffuet for Abrahans
skyld ene/ Men for vor skyld/huilcke retfer-
digheden oc skal tilregnes ved troen til Jesum
Chistum Di troen oc Guds foriettelser formwe
en nw saa møget som da/at betage Guds naade
oc benedidelsse/effter at Christus bliffuer i gaar
oc i dag/ oc hand er ewindelig Hebre. 13

Aff desse ord mwe wij klarlig kiende huor-
lunde Gud retferdiggiør vgudelig menniske At
det skeer i lige maade som det er nw seet om A-
braham/ Saa som S Anbro in epist. ad rom
Cap 3 deilig bewiss/ huor hand seger/ Quia
enim omnium vnus est Deus vna ratione omnes
iustificauit. Forthi at der er en Gud alles voa
der for haffi er hand retfferdiggiord alle ved en
wiise oc maade/ Nw fandz der icke verd skyld
eller forgangende gode gierninger hooss Abra-
ham/ Der hand vor vdi sin syndige væsen/ oc
awgudeske leffnit/Men aff Guds egen frij for-
kommendes naade oc endeste bleff hand vdwold
oc kallet aff Gud/ och kundgiord dette gledelig
Euangelij budskab / Ego protector tuus sum etc
Jeg er din beskermeræ/ oc ieg er din løn etc/ Oc

foa

for hans tro oc hellige samtøcke som hand gaff Gudz forjettelsser/ Da bleff hand regnet retferdig for Gud/ som nw sagt er/ Saa giør oc Gud ÿ lÿge maade nar hand retferdiggiør nogen syndige mennÿske/ Att Gud odwel hanem effter

Act. 13 sÿn ewig prædestinatz oc forskickelse/ Effter sō Lucas bewiisser vdi sÿn bog sō kalles apostelers gierninger/ Att der paulus predicket vdi Antiochia/ da gÿnge sōme bort oc despottede Gudz ort Men saa mange (siger hand) som vaare forskicket till det ewige lyff/ the trode Gudz ordt/

Joan. 6 Oc hørde thet met glæde/ Der for sagde Christus saa ofte vdÿ euangelio/ ÿngen kōmer til meg vdē myn fader for dragit hānom/ Item huo som helst der haffuer hørdt aff faderen oc lærdt/ Hand kōmer til meg/ aff huilcke ordt wÿ monne forstaa/ at Gud hand ÿndgiffuer selffuer then riige maiestatelig gaffue (troen) vdi sÿne vdwol de mēnÿskes hiartte vz dē helligaād/ oc gudz ordes hørelsse/ Huilcken tro omwender oc fornÿer mennÿskens hiartte oc sÿnd aldelis/ ath de bliffue anderledes beskickede end de førre vaare/ Oc ther indkōmer løst oc glæde til Gudz bud oc

In enchi. willie ath fuldkōme/ Saa som S Augustinus

Cap. 30 deilig bewiisser/ ÿ thz hand seger/ ath da vore wii sandelig frÿ nar Gud giør oc skaber off/ icke ath hand skaber off mennÿske/ huilcket hand tilforne giordt haffuer/ Men hand skaber off ath

wÿ skulle

wÿ skulle vore gode mennyske / huilcket hand nw giøret med syn naade / At wii skulle vore eth nÿth creaturæ vdi Christo Jesu effter det som sagt er; O Gud skabe vdi meg eth rent hiertte / Och fornÿ vdi meg en retsyndige aand hee Aug / Oc saadan en genfødelse lader oss icke bliffue de samme ÿ mod oc synd / som vÿ førre værit haffuer / Men hwn omwender oss ganske oc giør oss fromme oc gode med nÿ synd och tancke / oc skaffer ÿ oss andelig løst oc glæde till alt got at fuldkôme / oc en brennendis kierlighed till Gud oc hans low ath elske aff hiertthet / Oc hans faderlig villie alle tide gierne at effter følge / Naar troen viisser oss oc wisgiør oss de ysigelige welgierninger / Som vor hymmelske fader oss kwndelig bewyst haffuer ved syn søn Jesum Christum vor herre.

Aff huicket wÿ haffue at mercke / Ath den tro som her tallis om / det er icke den tro / sô huer naadeløss mennyske meen seg at haffue / Men det er den rætte leffuendis tro / som indgiffuis ÿ mennisken hiertte aff den helligaand ved Ewangeliÿ predickê oc hørelse / Huilcken tro tiltager seg Christum ÿ rætte maade som schrifften forkiønder oc fram sætter hannom / och hans velgierninger / At hwn bekiender hannem for syn salighedz gaffue / oc lefneds exempel / oc rættelig antager hans dødz oc pines oc opstandelses kraft

C   Oc beken

Oc bekiender hannem for syn rætferdighed/ viis⸗
hed/ genløsselse/ och helliggierelsse vdi alle tide/
huilcken tro kallis aff S. powel fides per delecti⸗
onem operans Gal. 5. Ther hand siger/ Fordi
vdi Christo Jesu duer huercken omskierelsse
noget eller vomskierese/ Men den tro som giør
ved kierlighed/ Oc at hun giører eth gamelt
søndigt adams mennyske til en nyt creature/ det
bewysser Paulus strax der effter til de Gal. Cap.
6. Fordi vdi Christo Jesu duer huercken om⸗
skierelsse eller vomskierelse men en nytt creature
der holder Apostelen eth nyeth creaturæ for
det mennyske som er fornyeth och igenfød ved
Tit. 1. den rætte leffuendis tro som giør ved kierlighed/
Huilcken tro hand kaller en andet sted fidem elec⸗
torum dei. Guds vdwoldes tro/ Thi saa seger
hand/ Paulus guds tienner/ oc Jesu Christi
Apostel/ effter Guds vdwolde mennisskes tro/ oc
sandhedz bekendelse ect.
Och Augustinus kaller same tro fidem gratiæ
naadens tro/ fordi hun grunder seg paa nadens
forjettelser/ och paa Gud faders barmhiertighed
ved Christum/ oc giffuer seg til ved kierlighed
Gudz Hellige bud oc willie at elske oc effter følge
Der for vilde Paulus icke frem sætte eff til kiends
huer leffuennis tro/ Men Abrahams tro/
di hun fyndes at haffue været en rætte lefuen⸗
dis tro/ som bewiste seg ved kierlighed vdi alle

vn̄der oc gode gierningher/ Thi saa læssis der em
hānem vdi den første moisi bog/ om hans troes
fruct/ Først at hand lydde Gud oc vdgick aff
syt fedderne land/ och til eth andet land som han
icke kiende/ Och boede der i arme bolige och
hywre hwss/ och led stoer armod tolmodelig/
Item han sette syn liff i fare oc løste syn broders
søns fengzel loeh/ Hand lentte veifarendis mend Gen. 14.
hwss/ oc herberget Guds Engle/ Item hand Gen. 15.
bad gott for syne vwenner/ Item han befand: Gen. 20.
te vdi den stercke frestelsse der hānem vor bedē Gen. 22.
aff Gud at offre sin søn Isaac/ huad vil mand
meræ sege/ end at sam screfften taler om hannem
At den staare fader Abraham en fader mange Hebre. 11.
hednyngers/ ath hans lyge er icke befwnden vdi Eccl. 44.
æren/ som benaerit den alder høiestes loff/ Och
vor vdi testamente med hannem etc./ Saa er det
bewist huad tro paulus taler om vdi sine epistelcr
saa mangfaldelig/ oc giffuer tilkiende ath vden
hynde kand ingen teckis Gud/ Om huilckē ret=
scaffen tro dw mott ydermere læsse i skrifften
besønderlig Psal. 61. Hiere. 17. Joan. 3. Act. 15
Rom. 4 et 9. Hebre. 11. Der giffuis synnelig
klar forstand paa hynde/ ath mand kand stille
hinde fraa den falske døde selfgiorde tro/ som mēge
nw (dess værre) bedrage dēnom selffuer med/
Om huilcken dw mott læsse. 1 Cor. 13. Et si ha=
beam omnem fidem etc. 1 Timott. 1 fide nō fuc=

Tit. 1. Confitentur se nosse deũ factis aũt negant Item 1 Joan. 2. Qui dicit se nosse eum et mandata eius nõ custodit mendax est/ Jaco. 2 fides sine operibus mortua est/ ect.

Framdelis paa det at denne scrifft skull syndes rettelig oc enfoldelig forstoed vforwend eller torqueret/ vil ieg tilkalle de hellige fedres skrefften/ som alle tiide vdi formaels kircke haffue lerd oc skrefuet endrecktelig same Apostelig lerdõ om mennÿskens retferdiggiørelse ved troen/ och Guds naade/ vden huilcken tro oc naade aldt leffnet er ickon hipocrisis oc øgnehellighed for Gud/ ÿ hor høuist oc got det sÿwnes for verden Saa som Augustinus først bewiss vdi det prefatz som han skriffuer offuer den Psal/ 51. Vÿ skulle forsette troen ingen gierninger/ det er/ at nogē skal seges at giøre vel før en han foer troē Fordi de samme giernÿnger som seges at ske for troen/ end dog de siwnes loulige for mennÿsken De ere dog wnittÿge oc forfengelige/

In simbolo. Item Cyprianus martyr troen (siger hand) maa forgange vdi alt vort leffnit/ Oc ÿ aldt det som skal nogit formme eller haffue bestand for
In Cap 4 ad rom. Gud/ Framdeles Sedulius siger och saa/ At retferdighedsens begiøndelse som er aff Gud er troen/ som troer paa den retferdig giørere/ Oc denne tro nar hun worder retferdig giord/

De

Da er hun wdi mennisken sıæl/ som en leffactig
qweg rod er i Jorden/ och hwn begiønder att
bære fruct ved Guds loff/ etc. siger hand fram-
deles/ Der for er retferdighedsens rod (som
er troen) icke aff gierninger/ Men gierningers
fruct wore aff retferdighedsens rodh/ sõ er troen/
Item Gregorius bewiis det samme/ At vden In Ezech.
troen først holdes da kommer mand icke til
kierligheden/ Di kierligheden gaar icke for tro-
en/ Men troen gaar for kierligheden/ Di ingen
kand elske det/ som hand haffuer icke troit/
lyge som mand kand icke helder hobes der til etc/
Her aff maa huer Christen mennıske besynde/
At denne lerdom om troens retferdighed som nu
læres i den hellig kircke/ er icke fremmit lerdõ
eller ny/ Men haffuer wærit aff troens første
begindelse lerd/ aff de ræthe hellige fedre/ som
haffue haffdt ræth grwndelig forstand paa den
sande Apostelig lerdom oc kiendedom/

Der for bør nw att forskiwdes alt den
falske ketterske lerdom/ som her i mod nogen
tiidt haffuer wærit lerd/ enthen aff gammel tiidt Ambro: in
eller nw/ besønderlig disse gamble kietters ler- præfat
dom/ som kalles Symachiam Nazarei/ oc Pel- ad Gal.
lagiam/ Huilcke lerde/ att wor retferdiggiørelsse Hiero in
haffde sin begiøndelsse aff oss sielffuer/ Oc att Esa. Cap
wy kunde forhuerffue salighed och himmeriges 8

œre hoss Gud met wore gierninger vden Guds naade/ Oc at wij Christne eræ forplictede til at holde alle Moisi lows Ceremonier och budord om wij ville bliffue salige/ Desligest fordømmes oc her ræ ald den falske gierningers lerdom/ som vore ſerhellige partiſke ordens mwncke haffue vdrobt oc screffuit i mod troens retferdighz/ i det de haffue lerd at menniſken kwnde selffuer forhuerffue Guds naade met deres fril willies gierninger/ oc naturlige macter/ Item At menniſken kunde aff ſin frij villie fuldkomme Guds budord/ Item at de perſoner ſom gaff ſeg i deres orden/ oc giore di tre hoffint løffte/ kunde forhuerffue den ſamme naade/ ſom mand foer i dob/ Siden lærde de twert i mod/ at mand ſkulde twyle paa heller en var i had eller i venſkaff med Gud/ och ſaa granſket de inthet ſaa got om troen vdi penitentia/ Men de afflæſte onde vantro perſoner for peninge oc gaffue ſkyld vobeſtelige/ och drÿppet deris falske afflad dorlig offuer hoben alt/ om de haffde ſøndſens angren oc vore ſkreffte de/ oc at de lerde falske porticulere de gierninger til ſÿndernis afflettelſſe oc fyldeſte giørelſe/ oc huad en giorde aff en god mening det var behaffueligt for Gud/ Oc mange fleræ vildfarelſer ſom ſamme perſonere de ſerhellige ſecter haffue beſmÿtter den helig kircke met/ Troen oc Guds naade til formyndiſkelſe oc be-

merckelſe

merckelse/ oc med slig lerdom haffve de bortforerd Christi velgierninger oc velgierningers bekiendelse/ uden hulcken bekiendelse ingen rætt Guds derckelse ske kand/ Der fore skal hwer vocte oc beware seg fraa slyg pharisaiske falsk lerdom/ som foder end fruct aff seg/ Som er hipocrisis/ egnehellighed/ falsk hellighedz tillyd oc formennelse/ andelig hoffmod/ oc gotdenckelighed/ myshob/ Oc andre saa danne forderffuelighede/ som menniskens siæl kand offuerkome aff saadan falsk bedragelig lerdom.

DEr for ville wy nw bede den Almectiske Gud/ At hand vilde verdis til at beware syn hellige Christne kircke fraa ald forfæreske lerdom oc vildfarelse/ Oc hand vilde styre hende vdi alle tiide ved den helligaand vdi ald sendhed oc hellighed/ Paa det hwn motte igenkome til en god fred oc endrectighed vdi ald Christelig lerdom/ och Euangeliske sandhed/ Att wii Christne mennyske motte loffue och prise Gud fader ved Jesum Christum med en sand hellig derckelse vdi aand oc sandhed effter hans hellige villie/ Oc wii motte bode nw oc i vor dødz time angribe med en sterck oc stadelig tro Guds hellige ordt oc foriettelser/ Ved hulcken wy motte nw oc da smage oc forneme i vor hierte hans

ewige søde

ewige søde godhed och barmhiertighed/ Och
der med indgaa vdi den ewige salighed
Der til hielp oss Christus Jesus
vor Herre huilcken være tackit
oc loffuit nw oc euindelig.
AMEN.

Prentet i Kiøbmenhaffn aff
Hans Wyngaard. Anno.
M. D. XXXIX.